

БЕЛАРУСКІ КАЛЕКЦЫЯНЕР

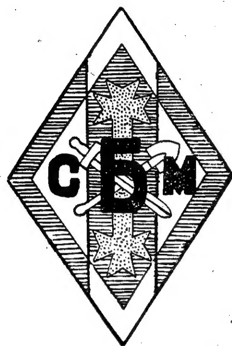
СЬНЕЖАНЬ 1993 года

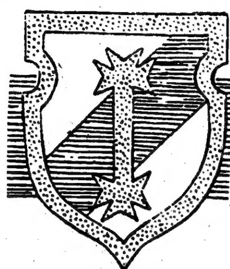
№3 (10) Кошт — па дамоўленасці

ВІНШУЕМ!

Цэнтральная ўправа Польскага саюзу філятэлістаў за прызнаньне выдатных заслуг у справе разьвіцьця польскай філятэліі замежнымі грамадзянамі ўзнагародзіла медалямі „За заслугі перад польскай філятэлістыкай" 6 чалавек – грамадзян Індыі, Італіі, Люксэмбургу, Нямеччыны й Беларусі. Як пазначана ва ўхвале №41-93 ПСФ, прадстаўнік Беларусі, вядомы менскі калекцыянер ЛЕЎ КОЛАСАЎ быў адзначаны гэтай высокай узнагародай за 12 грунтоўных навуковых артыкулаў па гісторыі польскай філятэліі ў межах Заходняй Беларусі. З гэтай нагоды беларускія філятэлісты шчыра віншуюць спадара Льва Коласава з гэтай прэстыжнай у сьвеце ўзнагародай.

„БК".

Злева – эмблема Саюза беларускай моладзі, справа – нарукаўнік.

Сымболіка СМБ

Найвышэйшай мэтай адраджэнскага руху была незалежная Беларуская дзяржава, і ў гэтым напрамку будавалася ўся праца ва ўмовах фашыстоўскай акупацыі. Рэзыдэнт польскай Арміі Краёвай у Менску даносіў восеньню 1941 года лёнданскаму ўраду: „Беларусы імкнуцца да таго, каб мірным шляхам атрымаць ад немцаў як найболей, а рэшту забраць па іхнім разгроме". Даводзілася прыстасоўвацца й манеўраваць, дзейнічаць падпольна й легальна. Была створана антыфашысцкая партыя. Выдаваўся падпольны бюлетэнь. Немцы адмоўна ставіліся да ідэі беларускай незалежнасьці й прасьледавалі яе прыхільнікаў. У нямецкіх канцэнтрацыйных лагярох загінулі такія вядомыя беларускія дзеячы як, напрыклад, Глякоўскі й Малец, растраляны СД Гадлеўскі. Выкарыстоўваліся й розныя лягальныя формы авалоданьня сітуацыяй – працягваньне сваіх людзей у розныя ўстановы, паліцыю, сістэму адукацыі й г. д.

Дзеля абуджэньня й пашырэньня нацыянальнай сьвядомасьці й выхаваньня будучых будаўнікоў незалежнай Беларусі патрыятычным сілам удалося дамагчыся стварэньня шырока разгалінаванай маладзёжнай патрыятычнай арганізацыі – Саюзу Беларускай Моладзі (СБМ). Галоўная мэта яе было выхаваньне „пасьлядоўных будаўнікоў Новае Беларусі – вызваленьне беларускай моладзі ад варожых і шкодных уплываў, яе маральнае адраджэньне...".

Урачыстае абвяшчэньне Саюзу Беларускай Моладзі адбылося 22 чэрвеня 1943 г. у Менскім гарадзкім тэатры. Арганізацыйная структура СБМ складалася з кіраўнічага штабу на чале з Міхалам Ганько й Надзеяй Абрамавай. Штабу СБМ падпарадкоўваліся акруговыя кіраўнікі, а ім – павятовыя, якія непасрэдна кіравалі атрадамі і гуртамі моладзі ў валасьцях, вёсках, школах і г. д. СБМ ахоплівала на добраахвотных пачатках моладзь ва ўзросце 10–20 гадоў. Друкаваным органам СБМ быў штомесячнік „Жыве Беларусь". Перыядычна выдавалася дапаможна-метадычная літаратура – „Вучэбны лісток" і „Дзённікі загадаў". Важную навучальна-пазнавальную ролю адыгрывалі разнастайныя экскурсіі па роднаму краю, пад час якіх сябры СБМ наладжвалі канцэрты мастацкай самадзейнасці, неслі ў народ сьвядомае беларускае слова. Акцэнт ставіўся на патрыятычнае выхаваньне маральна й фізічна здаровай моладзі, выкараненьне гістарычна абумоўленай рабскай псіхалёгіі, разьвіцьці пачуцьця грамадзкага абавязку, ад-

МАРКІ БУДУЦЬ ДРУКАВАЦЦА Ў МІНСКУ

Парламенцкай Камісіяй па адукацыі, культуры й захаваньню гістарычнай спадчыны разгледжаны пытаньні пра выданьне паштовых марак. Прысутнічалі прадстаўнікі Міністэрства сувязі й інфармацыі, Беларускага Саюза Філятэлістаў, іншых зацікаўленых структураў.

Было паведамлена, што з пачатку абвяшчэньня незалежнасьці Беларусі выпушчана болей за 20 марак накладамі ад 1 да 5 мільёнаў асобнікаў. У бліжэйшы час будзе надрукавана яшчэ каля 10 марак.

Дагэтуль маркі друкаваліся ў Маскве. З набыцьцём адпаведнага абсталяваньня новыя знакі паштовай аплаты будзе выпускаць Менская картаграфічная фабрыка.

Партызанскія ўзнагароды

Рыхтуючы да друку кнігу „Памяць" Расонскага раёна, я сутыкнуўся з даволі рэдкімі ў гісторыі Вялікай Айчыннай вайны выпадкамі зацверджання ўласных узнагарод у партызанскіх брыгадах, якія дзейнічалі ў нашых краях.

Першыя два з гэтых медалёў, хоць і з'яўляюцца рэдкімі, аднак ужо вядомыя беларускім калекцыянерам. Гэта медалі „За храбрасць" і „За заслугі" партызанскай брыгады імя Ракасоўскага, дзейнічаўшай з ліпеня 1942 года на поўначы Віцебскай вобласці, а з другой паловы 1943 года – у былой Вілейскай вобласці. Упершыню звесткі аб гэтых медалях паявіліся ў адным з нумароў часопіса „Огонек" у канцы 1960-х гадоў. Піша аб іх і А. Я. Процкі ў сваёй кнізе „Беларусь героическая" (Мн: Полымя, 1985), дае ён і фотаздымкі абодвух медалёў.

5 ліпеня 1944 года спаўнялася 2 гады з часу арганізацыі брыгады. З гэтай нагоды быў выдадзены загад па брыгадзе за нумарам 120. Раней гэты загад нідзе не друкаваўся, таму, лічу, ён будзе цікавым тым калекцыянерам, якія займаюцца гісторыяй узнагарод. Вось яго тэкст:

ПРИКАЗ №120
по партизанской бригаде
им. Рокоссовского от 25.5.44 г.
Лагерь.

5 июля с. г. исполняется вторая годовщина со дня организации бригады. В ознаменование двухлетия действия бригады в тылу врага объявляю соревнование за лучший отряд, взвод, отделение, за лучшего пулеметчика, автоматчика, стрелка, разведчика.

В основу оценки входят:

1. Боевые действия по уничтожению живой силы и техники врага, исполнение диверсионных актов.

2. Разведработа, наибольшее, быстрейшее и точное представление разведданных.

3. Найлучшая постановка агитационно-массовой и воспитательной работы в отрядах и среди местного населения.

4. Найлучшая дисциплина личного состава.

Для поощрения отличившихся в соревновании утвердить переходящее Красное знамя бригады лучшему отряду. Места отрядов определить по итогам выполнения условий соревнования.

Для награждения командного состава и партизан установить:

1. Юбилейную памятную медаль „За храбрость".

2. Юбилейную памятную медаль „За заслуги".

Из серебра.

На медалях выгравирована дата юбилея и название бригады.

Все награжденные медалью получают также почетную грамоту.

Почетная грамота выдается также и без медали.

Командованию отрядов приказ довести до всего личного состава, обсудив на общих собраниях отрядов, взводов, отделений. Широко развернуть соревнование между отрядами, взводами, отделениями, бойцами.

Провести по этому вопросу разъяснительную работу среди всего личного состава.

Итоги соревнования между бойцами и отделениями подводить ежедекадно, между взводами 2 раза в месяц, между отрядами и по бригаде 1 раз в месяц.

Ход соревнования освещать в боевых листках, в районной и областной газетах.

Комбриг майор (Романов) *Комиссар бригады ст. л-т (Нигамаев)*

Н. Ш. бригады майор (Дорменев)

Выкананне незвычайных вырабаў было даручана мясцовым майстрам, братам-кавалям Аляксандру і Фёдару Валасевічам з в. Канстанцінава Мядзельскага раёна, якія рамантавалі партызанам зброю. Выраблялісся медалі з адшліфаваных сярэбраных рублёвых манет 1921–1922 гг., якія збіралі па ўсёй акрузе. Са сталі былі выраблены літары, якімі і набіваліся легенды на медалях.

Было зроблена ў агульнай колькасці 50 медалёў абодвух тыпаў. Колькі медалёў кожнага тыпу было зроблена – мне, на жаль, невядома.

Сярод узнагароджаных партызанскімі медалямі брыгады былі П. М. Машэраў, І. В. Лысаў, В. Л. Айзенберг, Г. І. Казарцаў, М. Н. Нігамаеў, У. В. Дармянёў і іншыя партызаны. Цяпер гэтыя медалі сустракаюцца вельмі рэдка. У фондах Расонскага музея баявой садружнасці беларускіх, рускіх, латышскіх і літоўскіх партызан, дзе сабраны багаты матэрыял па брыгадзе імя Ракасоўскага, няма ні аднаго з двух медалёў.

Другая ўзнагарода была зацверджана ў атрадзе спецыяльнага прызначэння „Баявы", што таксама доўгі час дзейнічаў у Расонскім раёне, а потым быў накіраваны ў заходнія раёны. Яна таксама адзначае двухгоддзе баявой дзейнасці атрада. Ініцыятарам выrабу ўзнагароды быў камісар атрада С. К. Шчатнёў, вырабляў знакі тульскі майстра-збройнік Рыгор Аляксандравіч Сямёнаў, партызан атрада. Знак сярэбраны, вырабляўся са шліфаваных польскіх манет. На вонкавым баку медаля была выбіта пяцікутная зорка з датамі „1942–1944" паміж ніжнімі прамянямі. Па крузе легенда – „2 года в тылу врага" (уверсе) і „отряд Боевой" (унізе). Мацаваўся знак з дапамогай штыфта і гайкі.

Колькасць выробленых знакаў і ўзнагароджаных імі яшчэ меншая, чым па брыгадзе імя Ракасоўскага. Яна не перавышае 15 чалавек. Першае ўзнагароджанне адбылося 13 сакавіка 1944 года ва ўрачыстай абстаноўцы ў в. Ліпава Мядзельскага раёна, дзе ў той час знаходзіўся атрад. Знак і ганаровую грамату да яго атрымалі ветэраны атрада – Няклюдаў У. Л., Падшываленка М. І., Пракоп'еў А. А., Часнакоў І. В., Захараў І. Р., Прохараў У. А., Кустоў С. М., Андрэеў М. А., Шчатнёў С. К., Садоўскі Г. А., Наумаў А. М.

Медаль партызанскага атрада „Баявы" ў музеях рэспублікі мне пакуль не сустракалася, як і ў прыватных калекцыях. Найбольш верагодна, што гэтая каштоўная рэліквія захоўваецца ў сем'ях узнагароджаных. Адзін знак, па ўспамінах партызан, трапіў да немцаў, якія знялі яго з загінуўшага камандзіра аддзялення Садоўскага Г. А., ля хутара Малыя Салкі ў Рудніцкай пушчы ў Літве.

Магчыма, памятныя ўзнагароды, падобныя тым, што апісаны вышэй, былі і ў іншых партызанскіх атрадах і брыгадах. Адказаць на гэтае пытанне можа толькі далейшы пошук.

В. АФАНАСЬЕЎ.

г.п. Расоны.

ЯШЧЭ АДЗІН ВЫПУСК ПОЛЬСКАЙ ПОШТЫ НА БЕЛАРУСКУЮ ТЭМУ

20 красавіка гэтага года дырэктарам польскай пошты было падпісана распараджэньне аб уводзеньні ў паштовы абарот маркі, прысьвечанай 500-годзьдзю польскага Сойма. 2 траўня марка зьявілася ў паштовых акенцах. Намінал маркі – 2000 злотых, выканана марка на крэйдавай паперы шматколерным глыбокім друкам, памер 54х40,5 мм, наклад 1,5 мільёна паасобнікаў. У дзень выхаду маркі ў паштовае абарачэньне ў продажы былі канвэрты „Першага дня" з адмысловым штэмпэлем. Аўтар маркі, канвэрта й спецштэмпэля – мастак А. Езяркоўскі. На марцы паказана рэпрадукцыя старадаўняй гравюры на дрэве „Кароль Аляксандр Ягелёнчык у Сойме" са Статута Яна Ласкега.

Гэты паштовы знак цікавы і для беларускіх філятэлістаў. У яго малюнку зьмешчаны два гербы: над тронам караля – польскі „Белы арол" і герб Вялікага Княства Літоўскага „Пагоня". За апошні час гэта другая марка польскай пошты на беларускую тэму.

К. ЛЕЎ.

ПРЫСЯЖНЫ ПЕРАКЛАДЧЫК

У Варшаве мгр Мікалай Лобач выконвае засведчаныя пераклады дакументаў і любыя іншыя пераклады з беларускай, расейскай і польскай моў. Звяртацца на адрас:

Мгр Mikolaj Lobacz,
ul. E. Tyszkiewicza, 35, m 13.
Tel. 325940.

Сымболіка СМБ

Заканчэнне. Пачатак на 1-й старонцы.

казнасьці, працавітасьці й да т. п. Неабходна было, каб моладзь „адчула сваю адказнасьць за долю, дабрабыт Бацькаўшчыны й заўсёды была гатовай працаваць для свайго народа й краю і служыць ім". У верасьні 1943 г. дзейнасьць СБМ распаўсюдзілася й на тэрыторыю Ўсходняй Беларусі, што знаходзілася ў зоне вайсковага кіраваньня. Па сутнасьці, СБМ стаў першым і пакуль што адзіным прызнаным немцамі грамадзкім форумам, які меў магчымасьць праводзіць шырокую выхаваўчую працу ў беларускім нацыянальным духу — лёзунгі Новай Эўропы гэтаму практычна не перашкаджалі. З такога пункту гледжаньня нічога на Беларусі раней не існавала. Буйны рост СБМ сьведчыў пра тое, што ідэя арганізацыі трапіла на ўрадлівую глебу.

Прасавецкае падпольле вельмі варожа ставілася да СБМ, аднак змагацца з ім было не так проста: па-першае, гэтаму перашкаджала малалецтва яго ўдзельнікаў, а па-другое, дзейнасьць яго праходзіла ў большасьці сваёй па вялікіх гарадах і мястэчках, куды партызаны ня мелі шырокага доступу. Адметна, што настойлівая прапаганда супраць СБМ аказалася марнай. За ўвесь час толькі трое кіраўнікоў СБМ пакінулі яго шэрагі й перайшлі да партызанаў. СБМ у адрозьненьне ад камсамолу не ўдзельнічаў ні ў якіх сумніцельных і амаральных акцыях.

Шмат увагі кіраўніцтва СБМ удзяляла сымбаліцы. На левым баку грудзей і на галаўным уборы сябры СБМ насілі эмблему саюза, як напамінак аб іхным „вялікім абавязку працаваць і змагацца на дабро Беларускага народу й Краю, расьці добрымі будучымі грамадзянамі". Эмблема СБМ мела: на бел-чырвона-белым ромбе залатое двухкрыжжа, стылізаваны старажытны знак беларускіх князёў. Гэта двухкрыжжа знаходзілася й на шчыце ў вершніка на нацыянальным беларускім гербе Пагоня, які таксама выкарыстоўваўся СБМ. Скрыжаваныя срэбныя рыдлёўка й меч сымбалізавалі працу на карысьць Бацькаўшчыны й змаганьне за яе незалежнасьць. Тут жа знаходзілася выдзеленая чорным колерам абравіятура „СБМ". Уся эмблема абведзена бел-чырвона-белай акантоўкаю.

ЮБІЛЕЙНЫ ЗНАК.

На левым рукаве юнацкай уніформы сябры Саюзу Беларускай Моладзі, як і ўсе кіраўнікі, насілі бел-чырвона-белы нарукаўнік са шчытком, з жоўтым двухкрыжжам — нашым адзіным нацыянальным знакам, сымбалем бога агню Ярылы, а пазьней яго насілі нашыя беларуска-літоўскія князі як свой герб.

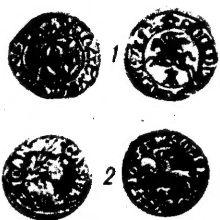
26 чэрвеня 1993 г. па ініцыятыве Задзіночаньня Беларускіх Студэнтаў (ЗБС) было адзначана 50-годзьдзе з дня стварэньня Саюзу Беларускай Моладзі. Да гэтай падзеі ЗБС былі выдадзены юбілейная паштоўка (мастак Вольга Нікішына, наклад 1000 асобнікаў з тэкстам гімна СБМ „Беларусь перадусім" (словы й музыка А. Стэповіча) і значок (мастак Алег Багінскі, наклад 500 асобнікаў), з выявай эмблемы СБМ й надпісам „САЮЗ БЕЛАРУСКАЙ МОЛАДЗІ. 50 гадоў. 1943–1993".

В. ВЯРХОВІЧ.

ШЭЛЯГ як беларуская разьменная манэта

Дзіўная ўпэўненасьць, што талер зьявіцца на Беларусі, апаноўвае мною. Грунтуецца гэта не толькі на сур'ёзнасьці аргумэнтаў прыхільнікаў нацыянальнай валюты, але і зьменамі ў грамадскай сьвядомасьці жыхароў Беларусі — у ажыятажы апошняй расейскай грашовай рэформы нашыя суайчыньнікі толькі і гаварылі аб чакемым талеры. Ён стаў чаканым.

Між тым, дробны намінал беларускай валюты так і не вызначаны. Леташняя пастанова Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, якая так і не была апублікаваная, усталёўвае наступную грашовую сістэму: 1 рубель = 100 грошам. Гэта кампрамісны варыянт па зьнешніх прыкметах у сэнсе вонкавага замацаваньня дылемы Усход-Захад. Для нас куды больш істотнае тое, што гэтае рашэньне з гледзішча навуковага зьяўляецца эклектычным: калі грош быў рэальнаю манэтаю і ўлікова-грашоваю адзінкаю, дык рубель толькі лікава-грашовым паняцьцем. Вельмі значна і тое, што грош даў пачатак абстрактнаму тэрміну ў беларускай мове. Зноў заганяць грош у свае вузкія ранейшыя рамкі будзе гвалтам над мовою і раздваеньнем сьвядомасьці беларуса. Таму, натуральна, вядзецца тэрміналягічны пошук і па іншых напрамках. Як, да прыкладу, прапанова стварыць нэалягізм „менка" (Зянон Пазьняк. Новыя беларускія грошы. ЛіМ, 1990, 28 верасьня). Гэты падыход (не абавязкова сам тэрмін) можна было б прыняць, каб гісторыя нашага грашовага абарачэньня не давала нам шанец традыцыйналісцкага выйсьця. Тут мы зноў вяртаемся да шэляга.

Пачнем з таго, што шэляг — гэта рэгіянальная назва ўнівэрсальнай адзінкі соліда (этымалёгія: лац. solidus — трывалы, паўнацэнны). Солід эвалюцыянаваў ад залатой рымскай і бізантыйскай манэты, якія сустракаліся і на тэрыторыі Беларусі, да срэбнай манэты эўрапейскага Сярэднявечча — ў нямецкай транскрыпцыі шылінг (Schilling). А потым стаў увогуле разьменнай, пераважна білоннай, манэтаю Эўропы Позьняга сярэднявечча. Беларусы былі знаёмы як з самім тэрмінам солід, так і з нямецкім тэрмінам і манэтаю шылінг. У ХІУ-ХУ ст. ст. — у перыяд пражскага гроша (па В. Рабіновічу) шылінгі былі больш распаўсюджаны на Беларусі, чым уласна літоўская манэта. Нават у афіцыйных дзяржаўных дакумэнтах шылінгі выступалі як агульнапрызнаны плацёжны сродак. Прычым беларусы настолька добра былі знаемы з нямецкімі шылінгамі, што часам займаліся масаваю іх падробкаю. Да прыкладу, затрымка ў 1493 г. у Лівоніі палачанаў з падробленымі імі ордэнскімі шылінгамі. Соліды (шэлягі ў беларускім гучаньні) літоўскага біцьця вядомы пад 1582, 1583, 1589, 16[illegible], 1625 гг.

Але да найбольшага распаўсюджаньня шэлягаў на Беларусі, прычым уласнага біцьця, прывялі падзеі сярэдзіны ХУЦ ст. Выпуск медных солідаў на суму больш чым на 10 млн. злотых у 1659–1666 гг. навадніў рынкі Вялікага Княства меднай малавартаснай манэтаю, якая стала фактычна крэдытнымі грашамі дзяржавы. Ад імя Ціта Лівія Бараціні, ініцыятара выпуску солідаў і арандатара манэтных двароў Рэчы Паспалітае, гэтыя манэты атрымалі назоў „барацінак". Авантурны канец фінансавых экспэрыментаў прывёў да цалкавітага абясцэненьня шэляга, які менавіта пасьля сярэдзіны ХУЦ ст. і стаў у фальклёры пэрсанажам пагарджаным. Але шлях дэвальвацыі ад дастаткова паўнацэннай адзінкі прайшла і расейская капейка — з манэты, няхай і невялікай па памерам, але затое досыць высокай пробы, яна стала нізшым наміналам. Тое ж адбылося з польскім грошам і нямецкім пфэнігам.

Такая хада развагаў, бадай, абгрунтоўвае лягічнасьць вяртаньня шэляга на Беларусь ужо ў якасьці разьменнай манэты.

Алег ДЗЯРНОВІЧ.

КАРТКА НА РЭЧЫ ШЫРОКАГА ЎЖЫТКУ 1919 ГОДА Ў ГОМЕЛЬСКАЙ ГУБЕРНІ.

Новыя калекцыйна-філятэлістычныя газэтна-часопісныя выданьні

Пад такой назвай польскі філятэлістычны часопіс „Філятэлістыка" (№1, 1993, стар. 27) выдавецтва „Мішчак і Вінцэвіч" (Уроцлаў), надрукавалі невялікі артыкул, у якім гаворыцца, што пасьля распаду Савецкага Саюзу ў новастворанных дзяржавах пачало інтэнсіўна развівацца калекцыяваньне й вынікам гэтага, ці адлюстраваньнем гэтага зьяўляюцца новыя друкаваныя выданьні, сярод каторых на першае месца выйшлі часопісы. Яны друкуюць матэрыялы па розных галінах калекцыяваньня: нумізматыцы, філятэліі, баністыцы, фалярыстыцы й г. д.

Тут я хацеў бы зрабіць невялікі водступ. Відаць, аўтар гэтага матэрыяла мае не зусім дакладную інфармацыю. Пасьля распаду СССР не само калекцыяваньне пачало інтэнсіўна развівацца, а пачалі інтэнсіўна зьяўляцца часопісы й газэты, звязаныя з калекцыяваньнем, чаго раней у СССР не было. Два выданні па калекцыяваньню „Филателия СССР" і „Советский коллекционер" на ўвесь СССР, зразумела, не задавальнялі шматмільённую армаду калекцыянераў. Калі практычнае калекцыяваньне ў СССР развівалася й не дужа дрэнна, то гістарычна-тэарэтычная частка любога накірунку калекцыяваньня (нават філятэліі) знаходзілася на вельмі нізкім ўзроўні. У 2-х выданьнях, ды яшчэ з малой перыядычнасьцю, практычна немагчыма было выказаць свае думкі, падзяліцца ведамі, адкрыцьцямі, знаходкамі. У гэтыя два выданьні пішучыя калекцыянеры прабіваліся з вялікай цяжкасьцю. Спробы ж рэспубліканскіх арганізацый, ці то філятэлістаў, ці то калекцыянераў іншых накірункаў, выдаваць свае газэты ці часопісы не знаходзілі падтрымкі ні ў цэнтры, ні ў рэспубліках. Прыкладаў на тое шмат. Можна прыпомніць спробу азэрбайджанскіх філятэлістаў выдаваць свой часопіс „Калекцыянер Азэрбайджана", і то, ужо пасьля выхаду ўсяго толькі некалькіх нумароў ён быў закрыты. Ці спроба „прабіць" філятэлістычнае выданне ў нас, на Беларусі,... — хаджэньні ў ЦК партыі, размовы ў ЦК камсамолу, у Міністэрстве адукацыі й г. д., якія завяршыліся „атрыманьнем шышак". Тое ж адбывалася й у іншых тагачасных рэспубліках. Пасьля ж распаду СССР зьявілася магчымасьць і жаданьне, а гэтаксама неабходнасьць выдаваць газэты й часопісы ў новастворанных новых дзяржавах. І гэту магчымасьць скарысталі.

Польскі часопіс паведамляе, што ў Беларусі з 1990 года выдаецца газэта „Беларускі калекцыянер". Матэрыялы гэтай газэты прысьвечаны выключна беларускай філятэліі й нумізматыцы. Падаецца адрас рэдакцыі.

У Летуве, паведамляе „Філятэлістыка", з 1989 года выдаецца (надзвычай старанна й акуратна) квартальнік „Філятэлія ў Летуве" — орган Саюзу філятэлістаў Летувы. Часопіс прысьвячае свае матэрыялы гісторыі летувіскіх паштовых марак. Адрас рэдакцыі часопіса: Летува, Каўнас, п/с 518.

У Латвіі зарэгістраваны два выданьні: часопіс „Латвійскі калекцыянер" і газэта на расейскай мове „Калекцыянер Латвіі". Адрасы часопіса: 226084, Латвія, Рыга-84, п/с 77, газэты — 226012, Латвія, Рыга-12, вул. А. Чака, 136. Выдаюцца з 1991 года, заснавальнік — Саюз філятэлістаў Латвіі. Абодва выданьні друкуюць матэрыялы па філятэліі ўсёй Прыбалтыкі.

Па дадзеных „Філятэлістыкі", у Расеі з 1989 года ў Ніжнім Ноўгарадзе выдаецца „Вестник коллекционера". Адрас рэдакцыі: Российская Федерация, Нижний Новгород-98, а/я 243. А ў Санкт-Пецярбургэ выходзіць з 1991 года газэта „Миниатюра. Газета для коллекционеров". Адрас рэдакцыі: 191023, Российская Федерация, С.-Петербург, Фонтанка, 59. У гэтым выданьні друкуюцца матэрыялы па нумізматыцы й мэдальернай справе. Усе гэтыя выданьні ёсьць у бібліятэцы Уроцлаўскага музэя друку й тэлекамунікацый.

Аўтар матэрыялу раіць польскім філятэлістам азнаёміцца з гэтымі выданьнямі, паколькі ў іх маецца шмат цікавага й арыгінальнага матэрыялу па многіх накірунках калекцыяваньня.

Польскі часопіс згадаў далёка не ўсе новыя газэты й часопісы, што выдаюцца на тэрыторыі былога СССР. Напрыклад, на Украіне іх выдаецца некалькі. Адзін з часопісаў у Днепрапятроўску — „Украинская и российская филателия". Заснавалі часопіс некалькі вядомых днепрапятроўскіх філятэлістаў, а выдавец — фірма „ЛИМ" (ПКФ „ЯСПОЛ"). Адрас рэдакцыі: 320101, Украіна, Днепрапятроўск, п/с 4933. Гэта сур'ёзны часопіс, у якім на 30 старонках друкуюцца розныя матэрыялы па гісторыі пошты, філятэліі, у тым ліку й беларускія.

Хацеў бы пазнаёміць чытачоў „БК" з польскай газэтай „Сувязь". Гэта газэта працаўнікоў польскай пошты. Яна надае вялікую ўвагу польскай філятэліі. Штомесяц у гэтай газэце зьяўляецца рубрыка „Сувязь і філятэлія". Гэта 3–4 газэтныя старонкі. Вядзе гэтую рубрыку вядомы польскі філятэліст і грамадзкі дзеяч, публіцыст, аўтар шматлікіх артыкулаў па гісторыі пошты й філятэліі Зьбігнеў Пекут. У рубрыцы распавядаецца пра самыя апошнія навіны сусьветнай філятэліі, пра філятэлістычныя выстаўкі, пра самыя цікавыя выпускі марак. У апошнім выпуску „Сувязі й філятэліі" З. Пекут у артыкуле „Цікавыя навіны зь Беларусі" піша пра новыя беларускія маркі, шматлікія тарыфныя дадатковыя штэмпелі, прагназуе, што „некалі яны складуць цікавы раздзел беларускай філятэліі", пра праблемы беларускай пошты. У прыватнасьці, у артыкуле аўтар пытаецца: „Дакуль пошта незалежнай Беларусі будзе карыстацца каляндарнымі штэмпелямі з савецкай сымболікай?" Гэтае пытаньне даўно цікавіць і нас, беларускіх філятэлістаў.

Леў КОЛАСАЎ,
г. Менск.

У путах імпэрскага стэрэатыпу

Апошнім часам філятэлісты з уздымам зьбіраюць паштовыя маркі краін так званага блізкага замежжа. Новыя маркі, новыя тэмы. Але цікавей іншае... Па паштовых выпусках амаль беспамылкова можна скласьці ўяўленьне пра палітычную арыентаванасьць кіраўнічых элітаў „новых" дзяржаў. Пакладзем, напрыклад, побач маркі Таджыкістана з выявай упрыгожваньня „Палаваньне на дзіка" (1) і Казахстана „Залаты ваяр" (2) і параўнаем іх. Далучым марку Расеі з абразам Андрэя Рублёва й першы паштовы выпуск Рэспублікі Беларусь з крыжам Эфрасіньні Полацкай (3) – вось і атрымалася сэрыя „Старажытнае мастацтва рэспублік Расейскай садружнасьці", выкананая мастаком Г. Комлевым.

Другі прыклад. Супаставім марку Украіны з партрэтам гісторыка М. Кастамарава (4) з дзьвюма маркамі Беларусі, на якіх паказаны Рыгор Шырма (5) й Максім Гарэцкі (6). Чым ня сэрыя „Дзеячы навукі й культуры народаў СССР", створаная мастаком Б. Ілюхіным? Як гавораць расейцы: „Пад адзін грэбень..."

Аднак ня ўсе маладыя дзяржавы сьлепа крочаць у фарватэры расейскай палітыкі. Гэта бачна па надрукаваных у Расеі (7) й Канадзе (8) марках Украіны. Аўтар кіеўскі мастак А. Іваxненка. Цікавую марку выпусцілі для Украіны ў Аўстрыі (9).

А як жа ў нас, на Беларусі? Маем дзьве прыкметныя маркі з выявамі дзяржаўных сымбаляў і выразнымі надпісамі „БЕЛАРУСЬ" (10; 11). Бясспрэчна, прыгожыя герб і сьцяг пакінулі нам у спадчыну продкі. А вось іх увасабленьне на паштовых марках выклікае пачуцьцё пэўнай незадаволенасьці, калі зыходзіць з эўрапейскага ўзроўню разьвіцьця беларускай графікі, які адзначаюць дасьведчаныя людзі. Пачнем з таго, што марку недарэмна называюць мастацкай мініятурай, таму неабавязкова было выбіраць максымальны фармат з тых, што ўжываюцца на Маскоўскай фабрыцы Дзяржзнака. Паштовая марка – важны складнік культуры й не павінна выклікаць у чалавека непрыемных асацыяцый пры афармленьні канвэрта, тым больш, што ў гэтым выпадку яна суадносіцца з сымбалямі незалежнасьці. Многім вядома пачуцьцё прыкрасьці, якое ўзьнікае, калі марка налазіць на графы для напісаньня адрасу. Дробязь, але й яе неабходна ўлічваць.

Заслугоўвае гаворкі й вучнёўскі ўзровень мастацкага вырашэньня гэтых дзьвюх марак. На марцы з „Пагоняй" няма нічога ад мастака, яго творчай індывідуальнасьці. Другая, з выявай сьцяга, сваёй банальнасьцю нагадвае маркі афрыканскіх і паўднёваамэрыканскіх дзяржаў, што скінулі путы каляніяльнай залежнасьці ў 60-я гады XX стагодзьдзя (12; 13; 14).

Аднак „новае слова" ў сусьветнай філятэліі ўсё ж такі сказана. Гэта карычневая пляма на белым полі маркі. На ім статычна застылы сьцяг над зялёным контурам карты рэспублікі. Адчуваецца, што мастак навічок і не здолеў саўладаць з матэрыялам. Тут якраз дарэчы адзначыць спэцыфічнасьць паштовай маркі як самастойнага жанру выяўленчага мастацтва, гэтак жа своеасаблівага, як і іншыя малыя формы, напрыклад, паштоўка, экслібрыс, мэдаль. Дасягнуць уласьцівага гэтаму жанру ляканізму й адпаведнага ўзьдзеяньня нельга без вывучэньня й спасьціжэньня здабыткаў марачнай клясыкі, дасканалага знаёмства з працамі сучасных эўрапейскіх мастакоў і дызайнэраў. Тады распаўсюджаныя ў Эўропе памеры паштовых знакаў ня будуць ўспрымацца празьмерна малымі.

У пераважнай большасьці эўрапейскіх краінаў не практыкуецца падвойнае напісаньне назвы дзяржавы. Выключэньне – Грэцыя, Бэльгія, Фінляндыя й Кіпр. І робяць яны гэта выключна па ўнутраных прычынах, а не таму што назву краіны не здолеюць прачытаць чужаземцы. Калі ўсё ж узьнікла такая неабходнасьць, дык, на наш погляд, лепш даваць афіцыйную назву – „Рэспубліка Беларусь".

Неабходным атрыбутам зьяўляецца слова „Пошта", бо існуюць маркі, якія ня маюць ніякага дачыненьня да паштовага ведамства, напрыклад, гербавыя, дабрачынныя, маркі розных таварыстваў, гатэляў, турыстычных фірмаў і г. д. Слова „Пошта" сьведчыць пра незалежнасьць дзяржавы, якая сама ажыцьцяўляе й кантралюе паштовае абарачэньне на сваёй тэрыторыі й не перадала гэтых функцый якомусьці „каардынуючаму органу СНД". Наогул, эўрапейскія краіны аддаюць перавагу адзначэньню ведамаснай прыналежнасьці маркі.

Зьвяртаючыся да мастацкага афармленьня беларускіх марак, нельга абысьці шэраг прыкрых хібаў. На першай марцы абрэзана ніжняя частка крыжа Эфрасіньні Полацкай. З вядомым кожнаму вопытнаму фатографу правілам чамусьці незнаёмы маскоўскі мастак Г. Комлеў, які гэтак жа адцяў ногі казахскаму „Залатому ваяру".

Сэрыя „Помнікі архітэктуры Беларусі" з шасьці марак выкананая хутчэй як дзьве розныя па афармленьні сэрыі з трох марак кожная. І зноў не абышлося без „падсечкі" – падрэзаны ніз полацкага Спаса-Эфрасіньнеўскага сабору. Мабыць, надта высокім аказаўся сабор для „імпэрскага фармату". Агароджы Барысаглебскай царквы адразу й не разгледзіш – гэтак „непрыкметна" пераходзіць яна ў белае поле маркі. Пра мастацкія адкрыцьці маркі з выявай Нясьвіжскага замка можна гаварыць доўга. Добра хоць і тое, што маладыя яшчэ дрэвы не закрылі мастаку (ці фатографу) усяго фасаду.

На марцы з выявай герба Полацка кепска запоўнены празмерна выцягнуты для такога тыпу марак фармат. Карысна было б мастаку азнаёміцца з аналягічнымі выпускамі Францыі (50–60-ыя гг.), на якіх адлюстраваны гербы правінцый і гарадоў.

Кепскае запаўненьне фармату й у марцы 11, а таксама ў марцы 10. Ну, а камэмаратыўны выпуск да І Зьезду Беларусаў Сьвету выкананы на нізкім паліграфічным узроўні (15).

Новыя беларускія маркі наўрад ці атрымаюць у філятэлістычнай літаратуры найменьне „папулярных" падобна колішняй сэрыі „Асобны атрад". Аднак сёе-тое ня можа не падабацца. Някепска атрымаўся першы выпуск стандартных марак з „Пагоняй". Тут „Пагоня" ўдала ўкампавана ў эсэсэраўскі фармат. Дарэчы, аналягічныя маркі Летувы каляровыя й крыж у рыцара пазалочаны, і заклёпкі на збруі блішчаць... Але ня будзем празмерна строгія, зробім скідку на сьціплыя магчымасьці маскоўскай друкарні...

Заслугоўваюць, на мой погляд, добрага слова й сэрыі, прысьвечаныя народнаму мастацтву – вырабам з гліны й саломкі. На іх прыемна паглядзець: яшчэ раз пераконваешся ў таленавітасьці нашага народу. Аднак відавочна й іншае: калі мы ў пэрспэктыве будзем працягваць толькі падобныя сэрыі й адначасова замоўчваць ня толькі гістарычныя даты, але й векапомныя падзеі сёньняшняга дня, дык замест незалежнасьці, адраджэньня й эўрапейскага дабрабыту атрымаем керамічныя чарапкі й саламяную пацяруху падняволънага існаваньня.

Ігар МАТАВІЛАЎ,
г. Менск.

Тарыфныя наддрукоўкі на марках Магілёўскай вобласці

З 1991 года ў Рэспубліцы Беларусь неаднойчы ўступалі ў дзеяньне новыя паштовыя тарыфы, што выклікалася ростам інфляцыі на Беларусі і ў іншых рэспубліках былога СССР. Аказалася немагчымым выпускаць своечасова ММК з новымі наміналамі марак і маркі адпаведнага наміналу цэнтралізаваных выпускаў. Узьнікла неабходнасьць пераацэнкі маючыхся запасаў ММК, што прывяло да зьяўленьня тарыфных наддрукоўак на цэльных рэчах (канвэртах, картках) СССР, а затым і Мінсувязі РБ. Шмат хто зацікавіўся гэтай вобласьцю калекцыяваньня.

Але асаблівую цікавасьць для філатэлістаў уяўляюць маркі з тарыфнымі наддрукоўкамі, што выкарыстоўваліся для паштовых зносін. Такія правізоры і вядомы ў Магілёўскай вобласьці.

Паводле загаду Мінсувязі РБ ад 16.06.92 г. былі ўведзены новыя тарыфы на паслугі паштовай сувязі, якія складалі за перасылку простага ліста і для насельніцтва, і для ўстаноў 1 рубель. З прычыны недахопу паштовых марак патрэбнага наміналу і адсутнасьці іншых магчымасьцей для паштовых зносін па ўсёй Магілёўскай вобласьці, а таксама па ўсёй Беларусі выкарыстоўваўся для пераацэнкі канвэртаў штэмпель „1 р."

У розных мадыфікацыях, а ў Магілёўскай вобласьці гэты штэмпель выкарыстоўваў-

Працяг на 4-й старонцы.

На штэмпелях — новыя сімвалы

У шматлікіх установах рэспублікі ёсць франкіровачныя машыны, якімі механічна наносіцца на канверты знак, што замяняе паштовую марку, а таксама каляндарны штэмпель і паштовы адрас адпраўніка. Гэтымі механічнымі штэмпелямі – франкатыпамі – у свеце карыстаюцца ўжо 90 гадоў: упершыню такая машына з'явілася ў 1903 годзе ў Нарвегіі.

Гісторыя выкарыстання франкіровачных машын на Беларусі яшчэ не напісана, і на жаль, калекцыяніраванне механічных штэмпеляў у нас у рэспубліцы не асабліва папулярнае. Але ж і ў гэтых штэмпелях адлюстроўваецца гісторыя нашай краіны.

Ужо даўно ў паштовым абарачэнні маркі, блокі, паштовыя карткі і канверты, выдадзеныя поштай РБ, нясуць на сабе сімвалы незалежнасці. І толькі каляндарныя штэмпелі і франкатыпы да апошняга часу не змяніліся: на іх усё яшчэ застаюцца сімвалы былога СССР – пяцікутная зорка, серп і молат, а на некаторых захаваўся яшчэ і надпіс „Почта СССР". Але паступова на штэмпелях франкіровачных машын з'яўляюцца і новыя надпісы. Ужо шмат устаноў памянялі ў машынах стары каляндарны штэмпель на новы – без сімвалаў СССР. Пакуль вядомы тры выгляды новых каляндарных штэмпеляў:

а) з вертыкальным размяшчэннем надпісаў „Беларусь", „пошта" і дата (выява 1);

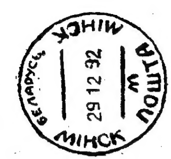
б) тое ж, але з гарызантальным размяшчэннем даты (выява 2);

в) з гарызантальным размяшчэннем надпісаў „Беларусь", „пошта" і даты. Надпіс „Мінск" – па-беларуску і па-руску (выява 3).

Чацвёрты выгляд цяперашняга каляндарнага штэмпеля – старога ўзору, але з яго зняты сімвалы былога СССР – пяцікутная зорка, серп і молат (выява 4).

Ёсць змены і ў адбітках, якія замяняюць паштовую марку. Тут уведзены двайны надпіс „Беларусь" – кірыліцкай і лацінкай – і „Пошта" замест „Почта СССР".

Праўда, у адрасах устаноў яшчэ застаюцца старыя „сімвалы": „АН БССР", „Ленинский пр.", им. В. И. Ленина, „Штаб Краснознаменного БВО" і г. д. Памяняць кожны адрас індывідуальна ў франкіровачных машынах больш складана, чым стандартны каляндарны штэмпель. Але будзем спадзявацца, што па замене старых назваў і сімвалаў на франкатыпах і на звычайных каляндарных штэмпелях у аддзяленнях сувязі не зацягнецца.

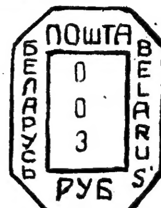

220080, г. Минск,

Ленинский пр., 4.

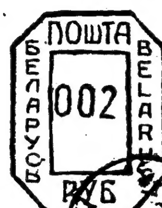
БЕЛГОСУНИВЕРСИТЕТ

ИМ. В. И. ЛЕНИНА

220601 г. Минск , 72
ул. Сурганова,15
Центральная научная
библиотека им. .Коласа
АН БССР

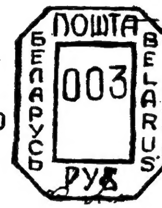

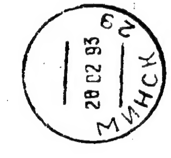

220003 МИНСК 3

ШТАБ КРАСНОЗНАМЕННОГО

БВО

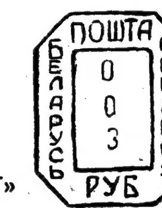

220759 г. Минск, 29,

ул. Красная, 7.

МПО «ГОРИЗОНТ»

Паступова будуць мяняцца механічныя і іншыя штэмпелі ва ўсіх паштовых аддзяленнях рэспублікі. Ужо з сярэдзіны гэтага года на Мінскім паштамце пачалі прымяняць два віды штэмпеляў у аддзеле прыходнай карэспандэнцыі. Адзін з іх ручны, з надпісам толькі на беларускай мове „Беларусь. Пошта. Мінск". Такія штэмпелі атрыманы ўжо некаторымі паштовымі аддзяленнямі горада. З рысунка штэмпеля бачна, што для нумара паштовага аддзялення ёсць месца.

Другі штэмпель – механічны, з трыма хвалістымі лінейкамі. Ён двухмоўны: назва горада „Мінск" – на беларускай і рускай мовах.

Новыя паштовыя штэмпелі з сімваламі незалежнасці зоймуць вартае месца ў калекцыі філатэлістаў.

Л. ЛЕАНІДАЎ.

ШАНОЎНАЕ СПАДАРСТВА!

Ад імя аргкамітэту „Фонда Храптовіча" й кіраўніцтва Гарадзенскай краязнаўчай асацыяцыі запрашаем Вас да ўдзелу ў стварэньні нацыянальнага збору рэдкіх кнігаў і старадрукаў, пэрыядычных выданьняў, рукапісаў і іншых матэрыялаў, якія датычаць гісторыі й культуры Літвы–Беларусі.

Мы спадзяёмся, што вяртаньне на Гарадзеншчыну бібліятэкі Храптовіча дасьць новы імпульс разьвіцьцю Фонду, які ўжо сёньня налічвае больш як 25 тыс. выданьняў. Фонд створаны на базе аддзелу рэдкіх кніг і старадрукаў гістарычна-археалагічнага музэя ў Гародні, горадзе, які мае 1000-гадовую гісторыю й захаваў шматлікія помнікі гісторыі й культуры, пачынаючы з XII стагодзьдзя. Мы перажываем цяжкія часіны, але разумеем неабходнасьць захаваньня й разьвіцьця спадчыны й традыцый нашых продкаў. Мы мусім рабіць усё магчымае для адраджэньня Беларусі, аднаўленьня традыцый добрасуседства й супрацоўніцтва з усімі нацыямі рэгіёну. У гэтай адказнай справе мы разьлічваем на Вашую падтрымку, дапамогу парадамі, інфармацыяй, фінансавымі ахвяраваньнямі.

Мы будзем удзячныя Вам за высылку карысных выданьняў (кнігі й перыёдыка па гісторыі й культуры Эўропы, слоўнікі, энцыкляпэдыі на ангельскай, польскай, беларускай ды іншых мовах), рукапісаў, успамінаў, фотаматэрыялаў і г. д. для стварэньня ў Гародні нацыянальнага фонду Храптовіча – вул. Замкавая, 20, Гародня, Беларусь, 230023.

Фінансавую падтрымку „Фонда Храптовіча" можна перавесьці на разьліковы рахунак Гарадзенскага аддзяленьня Беларускага Фонду культуры ва ўпраўленьні Белбізнэсбанку па Гарадзенскай вобласьці, код 705.

Шчыра ўдзячныя Вам і спадзяемся на сустрэчу ў старажытнай Гародні. Вас чакае „Фонд Храптовіча", які знаходзіцца ў новым Замку – каралеўскім палацы XVIII стагодзьдзя.

Андрэй МАЙСЯЁНАК,
старшыня Рады Гарадзенскай краязнаўчай асацыяцыі, сябра Прэзыдыюма Гарадзенскага аддзяленьня Беларускага Фонду культуры.

КАЛЕКЦЫЙНАЯ КАМПАНІЯ хоча ўстанавіць сталыя сувязі й абмен з аматарамі старыны, якія цікавяцца земскімі маркамі, паштоўкамі, цэльнымі рэчамі, баністыкай, нумізматыкай і фалерыстыкай. Пісаць можна па-беларуску й расейску.

Тэлефануйце: (718) 331-3241
Пішыце: A & R SHUSTERMAN
Box 232, Brooklyn, N. V. 11214, USA

ТАРЫФНЫЯ НАДДРУКОЎКІ НА МАРКАХ МАГІЛЁЎСКАЙ ВОБЛАСЦІ

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

ся для пераацэнкі запасу марак стандарту СССР дробных наміналаў, а пазьней і пачатковых наміналаў 1-га стандартнага выпуску РБ.

1. Крычаў, РВС: а) наддрукоўка ручным спосабам штэмпелем 1 руб. на марцы 1 кап. XIII выпуску паштовых марак СССР (афсэт на простай паперы) №6145; на марцы 5 кап. №6148 таго ж выпуску; на стандартных марках РБ наміналам 30, 45, 50 капеек. Надрукоўкі рабіліся чорным і фіялетавым колерам;

б) наддрукоўка ручным спосабам прамавугольным штэмпелем 3 руб. у сувязі з пераходам на тарыф простага ліста 3 руб. з 1.02.93 г. Наддрукоўка праводзілася на тых жа марках тых жа выпускаў чорным і фіялетавым колерам.

2. Быхаў (РВС):

а) наддрукоўка 8-кутным штэмпелем „ПОЧТА (1 руб. 0 кап.) СССР" ручным спосабам на 1 кап. стандарце СССР (№6145) і 5 кап. стандарце СССР (№6148);

б) наддрукоўка 8-кутным штэмпелем „ПОЧТА 1 руб. кап. ПОШТА" ручным спосабам на 2 кап. стандартных марках XIII стандартнага выпуску паштовых марак СССР (афсэт на афсэтнай паперы) №6298А. Наддрукоўкі праводзіліся толькі чорным колерам.

3. г. п. Кіраўск.

Наддрукоўка прамавугольным штэмпелем 1 руб. 05 кап. ручным спосабам чорным колерам на марцы СССР №6145.

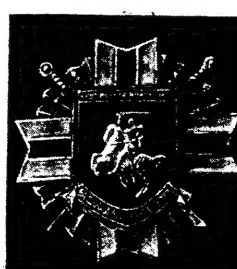
4. У Магілёўскім раёне, што адлюстравалася і на пошце Магілёва, выкарыстоўваліся маркі наміналам 1 кап. (№4733, №6145), 2 кап. (№6299А) 5 кап. (№6148) з наддрукоўкай прамавугольным штэмпелем 1 руб. чорным колерам.

Артыкул падрыхтаваны па матэрыялах аўтара, які запрашае калег да супрацоўніцтва ў гэтай і іншых абласцях філатэліі Беларусі.

Беларусь, 212033, г. Магілёў-33, вул. Каралёва, д. 16, кв. 57.
Старасьценка Віктар Уладзіміравіч.

У беларускай міліцыі не толькі новая форма, але і новыя ўзнагароды.

На здымку – ганаровы знак унутраных войскаў МУС „За самаадданую службу".

КАНТАКТНЫЯ АДРАСЫ

Абласныя арганізацыі Беларускага Саюзу філятэлістаў:

1. 220002 Менск-2, п/с 8.
2. 224000 Берасьце, паштамт, п/с 12.
3. 212030 Магілёў, паштамт, п/с 38.
4. 246017 Гомель-17, п/с 25.
5. 210015 Віцебск, пр. Фрунзе 40–10.
6. 231761, Гарадзенская вобласьць, Скідзель, вул. Зялёная 61–14;

– Менскае гарадзкое таварыства калекцыянераў. 220083 Менск-83, п/с 35;
– Маскоўская крама „Нумізмат"; Расея, Масква, Ганчарны зав. 8/40; тэл. (095) 272-66-12;
– Маскоўская крама „Антыквар": Расея, Масква, Фрунзенская наб., 44; тэл. (095) 242-87-17.

г. ГОМЕЛЬ
вул. Карповіча
пр. Леніна
№28
Прыпынак
А № 3, 4, 1, 14
Тр. № 1, 5, 6, 7, 17
„У ЛАЎРЭНА"
КАЛЕКЦЫЙНАЯ КРАМА

Шаноўныя калекцыянеры!

Вас запрашае калекцыйная крама „У ЛАЎРЭНА". Да вашай увагі: познамкі, манэты, паштоўкі, боны, значкі, аўтографы, экслібрысы, кнігі, газэты, мастацтва ды іншае.

Паштовы адрас: 246032, Беларусь, г. Гомель-32, п/с 40.

БЕЛАРУСКІ КАЛЕКЦЫЯНЕР
Год заснаваньня 1990

Рэдактар Уладзімір ЦЯРОХІН.
Адказны за выпуск Мікола ДЗЕМІДОВІЧ.

Пры перадруку просьба спасылацца на „Беларускі калекцыянер". Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцэнзуе. Пазіцыя рэдакцыі можа не супадаць з думкамі і меркаваньнямі аўтараў публікацый.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасьць за падбор і дакладнасьць фактаў.

АДРАС РЭДАКЦЫІ:

220131, Менск-131, п/с 417,
Цярохін Уладзімір Станіслававіч
(тэл. 61-21-78)

Гэты нумар газеты выдадзены на сродкі Аршанскай Рады Таварыства беларускай мовы.

АРШАНСКАЯ ДРУКАРНЯ
Наклад 990 асобнікаў

Заказ № 2166.